

Emlékkiállítás
Erdős Imre Pál születésének 90. évfordulóján

Ha élne, kilencven esztendő öreg úr lenne közöttünk Erdős Imre Pál. Elmesélné, hogyan szabadult az ébenzei haláltáborból Klein Eluval és Adler Kabával a másik nagy szatmári származású grafikussal együtt. Valójában soha nem mesélt az ottani szörnyűségekről, az 1946-ban megjelent Fény és árnyék című albumot kivéve, amikor a rajzai meséltek. A beszéd nem az Ő műfaja. Aki nem érti, nem látja a rajzot, annak szívesebben meséltetne Mahlerrel, Wagnerrel, vagy Richárd Straussal, mert a zene képes kifejezni mindazt, ami egy igazán érzékeny lélek polcain megkövesedtek az idők folyamán. Meg a vers, főleg Villon, igen Ő! Meg Ady. Reizman Irma, Erdős I. Pál édesanyja jó barátságba volt az Idessel. Gyakran kiruccantak Érmindszentre. Így történt meg, hogy Erdős Imre Pál az Ady ágyában aludt. Mint színházi díszlettervező is ismert volt a negyvenes években, amikor Madách Az ember tragédiájához ő készített díszletet és még sok más darabhoz. Igen a színház, amelynek igazgatója volt a nagybányai korszakban.

Elmesélné, hogyan beszélte rá Csehi Gyula, hogy legyen Párttag, ő, akit főtiszteletű Boros Jenő esperes keresztelt, majd a szörnyű időkben a saját padlásán két hétig bújtatta az esperes a 28 esztendő fiatallembert. Aztán önként előállt, amikor

megtudta, hogy szeretett édesanyját a neves író – költő - újságírót Reizmann Irmát, és a rokonságot a gettóba hurcolták a hitleristák.

Pedig őt szerette Szatmárnémeti népe és büszke volt rá. A tizenöt esztendő csodagyereknek kiállítása volt a városban. Amikor támogatásra volt szükség a párizsi továbbképzésre, szívesen adakoztak intézmények, vállalkozások, magánszemélyek. Ezt a szép gesztust is megtudta tenni ez a város. De ő sem maradt adósa senkinek. 1986-ban hús képet adományozott a városnak. Azok most is meg vannak, és itt vannak a Szatmár Megyei Múzeum művészeti részlegén.

Ha itt lenne Erdős I. Pál közöttünk beszélne arról a pezsgő képzőművészeti életről, amely Szatmárnémetiben folyt a Sugár úti Galériában az ő szakmai előjárósága idején. Mesélné, hogyan bízta, bátorította munkára a fiatal nemzedéket, és hogyan támogatta az időseket is. A Galériában megállás nélkül folyt az élet. Soha annyi ember nem találkozott képzőművészeti alkotásokkal, mint ott és azokban az esztendőben. Ez a múlt.

A művelődési minisztérium javasolta, hogy kisebbségi művészek, személyiségek alkotásai is kerüljenek reflektorfénybe az Unióba igyekvő Romániában. Ez volt az alapötlet.

A Szatmár Megyei Művelődési Felügyelőség, a Szatmár Megyei Múzeum Művészeti részlege, a megyei tanács, kiváltképpen Muzsnay Árpád bizottsági elnök kitaró harca eredményeképpen jött létre az Erdős I. Pál emlékkiállítás.

A tárlaton szereplő munkák 80%-a a családi hagyatékból származik. Sok olyan képpel találkozok a látogató, amelyek most kerülnek először a nyilvánosság elé. Hét akvarell és negyven grafika, köztük ceruza és tusrajzok egyaránt alkotják a kiállítás anyagát.

A festmények fiatalkori munkák, mondja Erdős Judit a művész lánya, melyeken néhol érződik a nagy mester, a szürrealista Molnár C. Pál hatása.

Fontos Erdős Pál számára Szatmár (sic!). A vele kapcsolatos munkák fájdalmat és boldogságot egyaránt mutatnak, mint az élet, mint az élete. November 2-án kilencven éves. Bár két évtizede eltemették, emléke, főleg munkái ma is élnek és hatnak. A 2006. november 27. 17 órakor a Vécsey – házban megnyíló kiállítás ezt fenn hirdeti. A művészet próbája az idő. Erdős Imre Pál képei egyszerre évezredek kövületei, ugyanakkor megrázóan maiak.

Akvarelljei főleg aktok, amelyek modellje felesége volt. Főlényes rajztudását és szigorú erkölcsi normáit azonban az egyértelmű fehér – fekete, tévedhetetlen és félremagyarázhatatlan grafika vonzotta. Szellem, ötlet, bölcs mosoly és harsány nevetés, mind ott van Erdős I. Pál képein.

A kiállítás anyagának tematikája is nagyon izgalmas. Mitológiai tárgyú művei annak idején ihletet és ötletet adtak kortársainak is. Nagyon jelentősek az Ótestamentum ihlette művek, melyek (Mózes, Judit, Zsuzsanna és a vének stb.) témái arra jók, hogy keresse önmagát, közeli és távoli múltját. Ne feledjük, hogy az 1987-ben elhunyt alkotó ezeket a munkákat még a rendszerváltás előtt készítette. Erdős I. Pál megrázóan azonosul Mózes drámájával. Megmutatja az erős férfit, majd a gondterhelt megtört töprengőt, majd azt, aki fizikailag semmivé lesz. Volt ereje és bátorsága végigjárni Mózessel együtt a drámai utat, amit életnek neveznek, mert volt hite. Igen Erdős Imre Pál a Román Kommunista Párt tagsági könyvével a zsebében Istenhívó volt. Ez azt jelenti voltak tiszta örömei és azok Istennel való találkozás percei lehettek.

Életének utolsó szakaszában a betegséggel szembeni küzdelem közepette rengeteget dolgozott. A kétségbeejtő felismerésre csak a szakadatlan munka lehetett orvosság. Láthatja a mai kiállítás közönsége ennek a korszaknak utolsó grafikáját, az Epilógust, amely a cím sugallata szerint lezárttságot, véget, befejezést kellene érzékeltessen. De nem!

Nem vagyunk mi Szatmár nagy pont a világ képzőművészeti térképén, de az a pont Erdős Imre Pál nélkül sokkal halványabb lenne. Kerekedhetnek újabb viták körülötte, de műve vitathatatlan és pótolhatatlan értéke a romániai és az egyetemes képzőművészetnek.

Csirák Csaba

Szatmárnémeti
2006. november 20.